

Güneşle Aydınlananlar

Enlightened By The Sun

NEFES
yayınları

ISBN: 978-605-5902-13-1

Kitap yayın no: 16

İstanbul, 2010

Derleyen: *Türkkad İstanbul Yayın Kurulu*

Yayın Kurulu: *Cemâlnur Sargut, Nazlı Kayahan, Neşe Taş, Aylin Atikler Yurdacan*

Türkçe Redaksiyon: *Gülten Kayan*

İngilizce Redaksiyon: *Aylin Atikler Yurdacan, Nazlı Kayahan*

Kapak Tasarımı: *Hümanur Bağlı*

Kitap Tasarım: *Adem Şenel*

Kapak & İç baskı: *Pasifik Ofset. Tel: 0 212 612 31 85*

Cilt: *Pasifik Ofset Tel: 0 212 612 31 85*

Nefes Yayınları;

Bağdat Cad. Güzel Sk. Bilkan Apt.

A Blok no:11/2 Selâmiçeşme, İstanbul

Tel: (216) 359 1020 **Faks:** (216) 359 4092

Makâlât-ı Şems-i Tebrîzî'de Mevlâna

Adnan Karaismailoğlu¹

Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü Başkanı

Şems-i Tebrîzî, son yıllarda fikirleriyle bilim ve kültür çevrelerini, daha çok ilgilendirir hale gelmiştir. Bu ilgide, onun daha önceleri gizemli ve sırlı bir kişilikle tanıtılması da etkili olmalıdır. Bugün Tebrizli Şems'in fikirleri nedeniyle öne çıkması ve hakkında yapılan araştırmaların artması, birçok açıdan anlamlı olmuştur. Bunlardan biri de, Hz. Mevlâna'nın tavır ve düşünceleriyle ilgili bilgilere, onun aracılığıyla yakınlaşma yolunun ortaya çıkmasıdır. "Makâlât-ı Şems-i Tebrîzî" adıyla elimize ulaşan, Şems'in konuşmaları ve sohbetleri, Mevlâna'yı tanıma anlamında önemli bir kaynaktır. Eser, onun Konya'da geçirdiği Kasım 1244 ila 1247 (*Cemâziyelâhir 642 ila 645*) yıllarındaki konuşmalarını içermektedir. Eldeki metin, üç yıl kadar sürede yaklaşık 22 ay devam eden, bu bir arada bulunuşun mahsulüdür. Konuşma ve sohbetleri, ikinci bir kişi not alıp, metne dönüştürmüştür. Bu eserin mevcut yazma nüshalarından birinin, Şems-i Tebrîzî hayattayken yazıldığı, diğer birinin ise, onu yakından tanıyan, Sultan Veled zamanına ait olduğu, belki de onun kalemiyle, yazıya aktarıldığı belirtilmektedir.² Dolayısıyla bu eser, ilk dönem Mevlevilerce bilinen ve okunan ilk kaynaklardanır. Eserdeki bilgiler bu nedenle, birçok açıdan önem taşıırken, Mevlâna'nın kişiliği hakkında da, dikkat çekici bilgiler vermektedir.

"Makâlât-ı Şems-i Tebrîzî" burada, öncelikle iki açıdan ele alınacaktır. İlk olarak, Mevlâna hakkındaki ifadeler değerlendirilecek, ikinci olarak Mevlâna'nın eserlerinde de görülen, hikâye ve fikirlere, imkân ölçüsünce

- 1 Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Başkanı
- 2 Abdülbâki Gölpınarlı, Mevlâna Celâleddin, İstanbul, 1985 (4. baskı), s. 29; Makâlât-ı Şems-i Tebrîzî, tashih ve ta'lik, Muhammed Alî-i Muvahhid, Tahran, 1377hş, (2. baskı), s. 42-43.

işaret edilecektir. Şems-i Tebrîzî Makâlât'da, Mevlâna'yı çokça anmaktadır. Bunların bir kısmı, Mevlâna hakkında ilave bilgi taşımayan anıslardır. Burada bunlara değinmeden, Mevlâna'yı öven ifadelerle, onun çeşitli özelliklerini ortaya koyan, Şems hazretlerinin cümlelerine yer verilecektir.

Tebrizli Şems'in ifadelerinde, Mevlâna velidir. Bu tespitini, ona olan yakınlığıyla birlikte, şu şekilde dile getirmektedir:

Bana veli diyorlar. Dedim ki haydi öyle olsun, bana bundan ne kıvanç olabilir? Belki ben bununla övünürsem çok çirkin düşer, ancak Mevlâna, Kur'an ve hadiste yazılı vasıflardan anlaşıldığına göre, velidir. Ben de velinin velisi, dostun dostuyum; bu bakımdan daha sağlamım (Makâlât, II, 32).³

Şems-i Tebrîzî, Mevlâna ile buluşmadan önceki yıllarda, gerçek velilerle buluşmayı niyaz etmekteydi. Duasındaki veli kişinin, Mevlâna olduğu anlaşılmaktadır:

Allah'a yalvardım: Yarabbi! Beni kendi velilerinle tanıştırsın, onlar ile yoldaş et dedim. Rüyamda seni bir veli ile yoldaş edeceğiz dediler. Sordum: O veli nerededir? Ertesi gece bu velinin, Rum diyarında (Anadolu'da) olduğunu söylediler. Bir zaman sonra tekrar gördüğüm rüyada, "Henüz vakti gelmemiştir. Her işin bir zamanı vardır," dediler (Makâlât, I, 274).

Yine onun deyişiyle Mevlâna, Hak adamıdır (Makâlât, I, 273). Şu cümlede, onun bu üstün kişiliğini vurgulamaktadır:

Dedim ki: "Mevlâna'yı Allah erleri bile göremezler, sen nasıl görebilirsin? (Makâlât, I, 270)

Şems'e göre, Mevlâna'nın bilimde eşi ve benzeri yoktur, bütün fenlerde üstündür:

Mevlâna'ya gelince; onun, bu saatte dünyanın hiç bir yerinde eşi ve benzeri yoktur. Bütün fenlerde, temel bilgilerde, din bilgisinde, gramer, sentaks, mantık ilimlerinde en büyük uzmanlarla kuvvetle konuşur, tartışır. Onlardan daha üstün, onlardan daha zevkli, onlardan daha güzeldir (Makâlât, I, 192)

³ Alıntılar için bk: Şems-i Tebrîzî, Konuşmalar "Makâlât", I-II, Çeviren. M. Nuri Gençosman, İstanbul, 1974.

Şu cümlelerde ise, aynı kanaatini duyarlı bir tarzda dile getirmektedir:
Yolda, çeşitli fenlerden söz açmıştım; Diyordum ki; Yol, ev gibi değildir. Ben, türlü fenlerde yetkili bir bilgin gibi, önemli fen konularından konuşuyordum. Biz, birçok yazma eserlerden daha üstün geldik. Ama Mevlâna, bizden daha üstün. Çünkü her ne varsa, bir kere ondadır. Sen kendini tamamıyla ona vermezsen o da senin olmaz (Makâlât, I, 341).

Ben, akıl yönünden bilinmesi gerekli bu bahislerde, yüz yıl çalışsam, onda ki ilim ve hünerin onda birini elde edemem. O kendisini bilmez sanır ve öyle zanneder. Benim önümde, beni dinlerken; nasıl anlatayım ayıptır söylemesi, babasının önüne oturmuş iki yaşında bir çocuk yahut Müslümanlığa dair hiç bir şey işitmemiş, dönme bir Müslüman gibi, öylesine utangaç bir hal alır (Makâlât, I, 192).

Şems- Tebrîzî'ye göre şeyhliğe Mevlâna yaraşır:
Ben de, kendi şehrimden ayrıldığımdan beri, şeyh görmedim. Eğer yaparsa, şeyhliğe Mevlâna yaraşır. Ancak hırka vermez, biri gelir de zorla, "Bize bir hırka ver" diye direnir, "sakalımızı kestir" der, asılırsa, o zaman o da verir. Şimdi bu suretle hırka vermek başka, bir de Mevlâna'nın, "Gelin bana mürid olun," demesi başkadır (Makâlât, I, 271).

Bütün bu vasıflarla andığı Mevlâna'yı görmüş olmanın mutluluğunu ise, şöyle kayda geçirmektedir:
Ben de Mevlâna'yı görürüm. Öyle bir hale gelirsin ki, Mevlâna'yı görünce, "Ne mutlu beni görene!" dersin. Ben de, belki yüz kere söylemişimdir. Ben de, Mevlâna'yı görebilecek kuvvet yoktur. Mevlâna da benim için böyle söyler. Ama bana göre dostluk, Mevlâna'yı gördükten sonra nefisini öldürmektir. Tâ ki onu bir daha bulamadık, öldü desinler. (Makâlât, I, 155-156).

Şu ifadelerindeyse bu mutluluğun boyutlarını, Hz. Peygamber'i anarak anlatmaya çalışmaktadır:
Ant olsun ki, senin yüzünü görmek, bizim için mutluluktur. Hazreti Muhammed'i (S. A.) görmek dileyen, kolayca gitsin Mevlâna'yı görsün. Rüzgârı dalgalandıran çimenler gibi, kendini zorlamadan onun önünde eğilsin. Bunun aksine davranmak isteyen de, dilediği gibi yaşar.

Mevlâna'yı bulana ne mutludur! Ben kimim? Ben bir kere buldum, ben de mutluyum. Eğer inancında kuşkun varsa, o, en kestirme yoldan kuşkularını giderir. Biz şüphemizden dolayı bunu istiyoruz ki, bir zaman ondan hoşlanasın; bir zaman da sana soğukluk gelsin. Bu bir iş hesabı değildir, dostluk hesabı da değildir. Bu yol o tarafa giden kestirme yoldur. Mev-lânâ'ya karşı günün hayırla geçsin, gecen saadette! Demenin manası nedir? (Makâlât, I, 249-250).

Mevlâna ile olan beraberlikleri onu şu duaları yapmaya sevk etmiştir:
Ben, "Ulu Allah, Mevlâna'ya uzun ömür versin!" diyeyim; sen de, "Âmin!" de-yiver. Allah onu bize, bizi de ona bağışlasın. Hepimize de uzun ömürler ver-sin! Âmin! (Makâlât, I, 187).

Allah, Mevlâna'ya uzun ömürler versin; o kadar uzun ömürler versin ki, son-suz ve ebedi anlamına gelen uzun ve mutlu bir yaşantı olsun onun hayatı. (Makâlât, I, 298).

Tebrizli Şems'in gözünde Mevlâna alçak gönüllü bir kişidir:
Diyorum ki, Mevlâna ilimde, fazilette deryadır. Ama asıl gönül alçaklığı ve cömertlik, zavallıların sözlerine kulak vermektir. Ben de biliyorum, herkes de bilir ki, o, düzgün konuşması, üstün bilgisi ile ünlü bir kişidir (Makâlât, II, 14).

Mevlâna'nın, bu davranış biçiminin kaynağına, Şems bir konuşmasında şöyle işaret etmektedir:
Hazreti Peygamber (S.A.) "Size helâl olan sihir sanatından haber vereyim ki, onunla özgür kimseleri parasız pulsuz kendinize köle yaparsınız" buyurdu. Sahabeler, "Ey Allah elçisi bize bildir," dediler, "iyi davranış, tatlı dildir," bu-yurdu (Makâlât, I, 321).

Alçakgönüllülük, Mevlâna'nın şeyhlerden miras aldığı bir özelliktir, Şems'in anlattığına göre:
Evet, hangi gün olduğumu iyice hatırlamıyorum, bir söze başlamıştım. Mevlâna'ya gerekirdi ki, o sözden dolayı bana öfkelen-sin. Çünkü benim onun-

la, aramızdaki dostluğa yaraşan da, o konuda hiç bir söz konuşmamaktı. Mevlâna da, gönül alçaklığı gösterir; hayır derdi. Mevlâna, benim üzerime farz veya vacip olanı, ben yerine getiririm, diye cevap verirdi. İşte o gönül alçaklığı, şeyhlerden kalma bir töredir. Bu, onların yapacakları bir iş, onlara yaraşan bir erdemdir. Bu, eskiden beri böyledir. Ezelden ebede kadar da, Allah ile birlikte ayakta kalacaktır (Makâlât, I, 252).

Sultan Veled'in, kendisini Şam'dan Konya'ya, geri getirmek için, gösterdiği çabaları anlatırken Şems, sözü Mevlâna'ya getirmektedir:

Delikanlının bu sözlerinden anladım ki, o güzel bahaneleri ona Mevlâna öğretmiştir. O sözleri, o alçak gönüllüğü, Mevlâna öğretmiştir. O sözler, o incelik o lâtif cevaplar hep, Mevlâna'nın öğretmesi ile olmalıdır ki, bana bu hususta olağanüstü bir ilgi gösterdi. (Makâlât, I, 201)

Mevlâna'nın temel özelliklerinden biri de açık, anlaşılır ve ikna edici bir anlatıma sahip olmasıdır. Şems'in ifadelerinde, onun bu yönü de, yer almaktadır:

Ulu Allah'ın yüce zatına ant içerim ki, Mevlâna eğer benim sözümü başkalarına aktarmak isterse, benden daha iyi aktarır. Bunu daha güzel nükteler ve manalarla süsler. Ama Mevlâna yine de, benim sözümü nakletmiş olmaz (Makâlât, I, 308).

Hak bahsinde Mevlâna hiç kapalı konuşmaz. Çünkü onunla çok derinlere daldım, ona her şeyi açıktan açığa anlattım. Bu nasıl olur? Mevlâna konuşmaya başlayınca kabul ederler, özür dilerler, dervişçe başlarını eğer giderler (Makâlât, I, 196).

Mevlâna'nın sözlerindeki tatlılığa, gençler ve yaşlılar âşık olmaktadır. Şems anlatıyor:

Mevlâna, hararetli konuşmadığı zaman da onu severler. Fakat onda «(o zaman için) fesahat (düzgün konuşma) neşesi yoktur,» derler. Ama daha sıcak konuşmaya başladı mı, o vakit onun gerçek değeri anlaşılır; sözlerindeki tatlılığa, gençler de yaşlılar da âşık olur. Onu severler (Makâlât, I, 182).

266

GÜNEŞLE
AYDINLANANLAR

ENLIGHTENED
BY THE SUN

Şu ifadeler de aynı değerlendirmeyi içermektedir:

Ama Mevlâna'nın, şartırcı ve yorum isteyen sözleri, her konuya uygun düşer. (Makâlât, I, 290).

Mevlâna, yaradılıştan hazırcevaptır. Karşısındakini susturur (Makâlât, I, 180)

Muhtemelen 60 yaşlarındaki Şems ile Konya'da, 37 yaşındayken karşılaşan Mevlâna, ona olan muhabbetini bütün eserlerinde ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu husus, izaha muhtaç değildir. Şems'in ona olan ilgi ve muhabbetine ise, burada sıralanan her alıntı birer şahit niteliğindedir. Bu yakınlığa, şu alıntılar da açıkça işaret etmektedir:

Mevlâna alnımdan öptü. Ben benim, ama şimdi, ben sen oldum. Tıpkı öyle görmüyor musun? Bu birliği, bir kaynaşma farz et. Kalk gidelim (Makâlât, I, 256).

Bir kimse başka birini gerçekten sevdiğini iddia ederse, ondan delil istenir. O delil ise, mal vermek, bağışta bulunmaktır. Nasıl ki, Mevlâna da, beni sevdiğini iddia etti, geldiğim zaman binlerce ihsanda bulundu, beni korudu. Bunların hepsini, Allah'ın bir lütfü sayarım. (Makâlât, I, 262).

Şems için de Mevlâna ile bulunmak ilahi bir lütuftur, hoş bir durumdur: *Eğer Mevlâna'nın dileği o ise, bana ne devlet ki, yüzümü o dilek tarafından çevirmişken, Allah tekrar beni o tarafa yöneltti (Makâlât, I, 263).*

Benim için, sizinle birlikte bulunmak daha hoştur. Gerçi Tebriz'e gidersem, orada bana mal, mülk, mevki ve yüce makamlar verirler. Ama sizinle beraber kalmak, bana onlardan daha hoş geliyor. Bana mal ve makam vaat edenler, sözümlü dinlemez ve anlayamazlarsa bundan nasıl hoşlanabilirim? (Makâlât, I, 264)

Tebrizli Şems'in şu sözleriyle, hem Mevlâna sevgisini hem de, insanlarla olan mesafeli duruşunu ve son macerasını ortaya koymaktadır:

İçimden birçok büyükleri severim. Onlara karşı muhabbetim vardır, ama açığa vurmam. Bir iki kere açıkladım: Bende, geçim hayatımdan bir tecrübe kal-

di. Bir muhabbet vardır ki, asla soğumaz. Fakat bu dostluğun değerini kimse bilmez ve takdir etmez. Hâlbuki benim, Mevlâna'ya açıkladığım sevgi arttı ve eksilmedi, doğrusunu söyleyemiyorum. Ben doğruluğa başladıktan sonra, beni dışarı attılar. Eğer tam doğruluk gösterecek olsaydım, beni bir hamlede bütün şehirlerden sürer, kapı dışarı ederlerdi (Makâlât, I, 84).

“Makâlât-ı Şems-i Tebrîzî”de Mevlâna, yukarıdaki örneklerin dışında çeşitli vesilelerle, defalarca anılmaktadır.⁴ İlave olarak Şems ile Mevlâna arasında bulunan fikir ve tercih beraberliğine tanık gösterebileceğimiz, çok sayıda ifade ve hikâye, bu eserde yer almaktadır. Bunlardan sadece, ilk sayfalardaki birkaçı şu şekildedir. Ok-define hikâyesi, (Makâlât “Makâlât”, I, sayfa 41; Mesnevî, Defter: VI, sayfa: 132 ve devamı)⁵; Döndüren vardır (Makâlât, I, 46, II, 152; Mesnevî, I, 83, 167 başlıktaki ifade, II, 367, VI, 261-263); İbrahim Ethem (Makâlât, I, 49-50; Mesnevî, IV, 306, 312 ve devamı); Mahmut, Ayaz ve inci, (Makâlât, I, 52-53, 58; Mesnevî, V, 230 ve devamı); Halife ile Leyla (Makâlât, I, 70; Mesnevî, I, 61); Deve ile katır (Makâlât, I, 74; 130; Mesnevî, III, 106-107).

Burada vereceğimiz son örneği, Makâlât’tan ve Mesnevî’den aktarmak daha anlamlı olacaktır. Tebrizli Şems anlatıyor:

Adamın biri berbere: “Bıyıklarındaki şu beyaz kılları ayıkla” diyordu. Berber, adamın bıyıklarında beyaz kılların, siyahtan daha çok olduğunu gördü. Önce sakalını makasla keserek, eline verdi ve “Artık bunu sen ayıkla! Çünkü benim işim var” dedi.

Sen aslı yakala! Elbise, yiyecek, düşmandan korunma için seçtiğin şeyler nedir? Nasıl, “Beni, hor görüyorlar yahut filan bana yabancı geliyor” dersin? Sen dalı budağı bırak da, asıl ve kök için ağla. Aslı düşünerek üzüntü duymaya bak! İnle, feryat et ki, o dal ve budağın filizlendiğini, ayağına serpildiğini göresin (Makâlât, I, 141-142).

4 Örnek olarak ilk sayfalarda: Şems-i Tebrîzî, Konuşmalar “Makâlât”, I, 34, 36, 39, 44, 46, 47, 54, 65, 80, 81, 84, 90, 95, 98, 99....

5 Mevlâna, Mesnevî, I-III, Çev. Adnan Karaismailoğlu, Ankara, 2007 (Akçağ Yay.)

Mevlâna, aynı bakışı şu şekilde dizelere döküyor:

Sakalına kır düşmüş bir adam aceleyle iyi bir berbere geldi.

“Ey yiğit! Sakalımdaki beyaz kılları temizle; yeni gelin aldım” dedi.

Sakalını kesti ve hepsini önüne dökerek “Sen seç, benim işim çıktı” dedi.

Bu soru, o da cevaptır; onu seç; bunların başında din derdi yok.

Mevlâna konuyu ilave bir örnekle aydınlatmaktadır:

Biri, Zeyd’e bir sille vurdu; o da karşılık olarak ona saldırdı.

Tokat vuran dedi: “Sana soru soracağım, sonra bana cevap ver ve o zaman bana vur.

Kafana vurdum, “Şak” diye ses geldi. Burada iyi niyetle bir sorum var.

Ey padişahın övüncü! Bu şak benim elimden miydi, yoksa senin kafandan mıydı?

*-Zeyd- dedi: “Sillenin acısından kurtulmadım ki, bu düşünce ve düşünme-
de bulunayım.*

*Sen dertsizsin, bunu düşün; dert sahibinin bu düşüncesi yoktur, kendine
gell!(Mesnevî, III, 86-87)”*

Böylece iki bilge de, dert sahibi olmayı ve aslı aramayı öğütlemeye aynı örnek ve düşüncelerde buluşmuştur. Şems-i Tebrîzî Makâlât’da “Mevlâna dedi”, “Mevlâna anlattı” gibi girişlerle Mevlâna’dan, nakiller de yapmıştır.⁶ Mevlâna’nın babası Baha-i Veled, hocası Muhakkik-i Tirmizî, yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere, Şems-i Tebrîzî ve ilave edersek oğul Sultan Veled, eserlerindeki ifade ve düşünceleriyle, büyük bir yakınlık ve uyum içerisinde. Onların bu uyumu ve beraberliği 150 yıllık bir zaman dilimine uzanmaktadır. Onlardan herhangi biri için bu ortak tavrın ve geleneğin dışında bir kişilik tahayyül etmek makul değildir. Yalnız bu bakış tarzı, bu büyük simaların her biri için, ayrı inceleme ve araştırmalarda bulunmak, hatta farklılıklarını respite çalışmak yolunda, elbette engel görülmemelidir.

6 Örnek olarak bk. : Şems-i Tebrîzî, Konuşmalar “Makâlât), I, 66, 157, 177, 187, 220, 222, 229, 245, 286, 290, 315...

Mawlana in the “Maqalat-e Shams-i Tabrizi”

Adnan Karaismailoğlu¹

Kırıkkale University, School of Science and Literature,
Chair of the Department of Eastern Language and Literature

Recently, Shams Tabrizi's teachings has begun to draw more attention from scientific and cultural circles. The fact that he was previously introduced as having a mysterious and mystical personality should be the reason for this attention. Today, the increase in the studies about Shams Tabrizi and the popularity of his ideas has been meaningful from many aspects. One of these is the possibility to get acquainted with the character and ideas of Mawlana via Shams Tabrizi. “Maqalat-e Shams-e Tabrizi”, a collection of discourses and conversations of Shams Tabrizi is an important source to learn more about Mawlana. This work includes the discourses he made in Konya between 1244 and 1247 (642 and 645). This text is the product of a companionship of 22 months that took place in three years. A person noted down these discourses and conversations, and later compiled them. It is stated that one of the current manuscript of this work was written while Shams Tabrizi was alive and the other was written during the time of Sultan Walad, possibly written by this latter.² Thus, this work was one of the first sources that was known and studied by early Mawlawis. This is why the information in this work is important and it is also interesting in relation with the personality of Mawlana.

Here, “Maqalat-e Shams-e Tabrizi” will be studied primarily from two perspectives. First, the expressions about Mawlana will be considered; second, the stories and ideas that are seen also in the works of Mawlana will be pointed out within possibility. Shams Tabrizi frequently mentions Maw-

1 Kırıkkale University, Faculty of Science and Literature, Head of Eastern Languages and Literatures Department

2 Abdülbâki Gölpınarlı, *Mevlânâ Celâleddîn*, İstanbul, 1985 (4th edition), s. 29; *Makâlât-ı Şems-i Tebrîzî*, revised by Muhammed Ali-i Muvahhid, Tehran, 1377hş, (2nd edition), s. 42-43.

lana in his discourses. Some parts of these are discourses that do not hold extra information about Mawlana. Here, without dealing with these latter, Shams Tabrizi's expressions that praise Mawlana and statements that reveal his character features will be studied.

Mawlana is a wali according to the statements of Shams Tabrizi. He expresses this with his intimacy to Mawlana with the following words: *They call me wali. I said, 'So be it. What kind of pride can I get from this?' If I take pride in this, it may seem very inappropriate. However, Mawlana is a wali according to what is written in Qur'an and hadith. I am the wali of a wali, friend of friend; thus, I am stauncher. (Maqalat, II, 32).³*

Before meeting Mawlana, Shams Tabrizi supplicated for years to meet real walis. It is understood that the wali he was praying for was Mawlana: *I begged Allah: O Lord! Introduce me to your walis; let me be a friend of theirs! I said. In my dream, they said, 'We will introduce you to a wali and you will become friends.' I asked, 'Where is that wali?' the following night, they told me that this wali lives in the land of the Romans (Anatolia). In another dream that I saw later on, they said, 'The time has not yet come. Everything has a proper time.' (Maqalat, I, 274).*

Again, according to his words, Mawlana is a man of God (*Maqalat, I, 273*). The following sentence emphasizes his superiority in this respect: *I said: "Even the soldiers of Allah could not see Mawlana, how could you? (Maqalat, I, 270)*

According to Shams, Mawlana has no match in science; he is superior in all sciences: *As for Mawlana, he has no match in any place of the world at this time. He can strongly talk and debate on basic knowledge, religious knowledge, grammar, syntax and logical sciences with the greatest experts. He is superior, more pleasant and more beautiful than they are. (Maqalat, I, 192)*

3 For citations, see: Şems-i Tebrîzî, *Maqalat "Makâlât"*, I-II, Translated by M. Nuri Gençosman, İstanbul, 1974.

In the following sentence, he expresses his same opinion in a sensitive way: *I was talking about various sciences on the road; I said, 'The road is not like home'. I was talking about important scientific subjects like a competent scholar. We were superior to many written works. However, Mawlana is superior to us. That is because; he has whatever exists. If you do not devote yourself to him, he will not be yours. (Maqalat, I, 341).*

Even if I study for a hundred years in these subjects that must be known for the mind, I cannot gain one tenth of the mastery he possesses. He thinks and believes that he does not know much. While listening before me, how can I say, he assumes a shy attitude like a two-year-old boy sitting before his father or like a newly-converted Muslim who did not heard anything about Islam. (Maqalat, I, 192).

According to Shams Tabrizi, the title of sheikh suits Mawlana:

I have not seen a sheikh since I left my hometown. If Mawlana accepts being a sheikh, that title suits him. However, he does not give a cloak. If someone insists saying, "Give us a cloak" and "Have our beards cut", he gives. In view of this, giving cloak is one thing, but Mawlana's saying, "Come and be my follower" is another thing. (Maqalat, I, 271).

In the following words, Shams Tabrizi states the happiness of seeing Mawlana whom he mentions with all these qualities:

I see Mawlana too. When you see Mawlana, you get in such a state that you say, "How happy is he who sees me!" I said those words maybe for a hundred times, too. I do not have the strength to see Mawlana. Mawlana says the same thing for me. However, to me, friendship is to kill your desire after seeing Mawlana. Until they say we could not find him, he is dead. (Maqalat, I, 155-156).

In the following statements, he tries to express the extent of this happiness by commemorating the Holy Prophet:

I swear that seeing your face brings happiness to us. Those who wish to see the Holy Prophet (pbuh) can easily go and see Mawlana. Let them kneel before him like grass flapping in the wind. Those who wish to act against this can live at their will.

How happy is he who found Mawlana! Who am I? I found him once, I am happy, too. If you have doubt in your faith, he clears up your doubts in the fastest way. We want this due to our doubt that you like him at one time; and coldness may come to you at another time. This is not a business account. It is not a friendship account either. This road is a shortcut that leads that direction. What is the point in saying to Mawlana, 'May your day be filled with benevolence and your night with happiness!?' (Maqalat, I, 249-250).

His companionship with Mawlana motivated him to say the following prayers:

Let me say, "May Mighty Allah, give Mawlana a long life!" and you say, "Amen!" May Allah keep him by our side and keep us by his side. May Allah give us all a long life! Amen! (Maqalat, I, 187).

May Allah give Mawlana a long life. May He give him such a long life that he will have a long and happy life in the meaning of forever and ever. (Maqalat, I, 298).

In the eyes of Shams Tabrizi, Mawlana is a modest person:

What I say is that Mawlana is like a sea in science and virtue. However, the real modesty and generosity is to lend an ear to the words of poor souls. I also know that, and everybody knows that he is a famous person known for his proper way of talking and superior knowledge. (Maqalat, II, 14).

Shams Tabrizi refers to the source of Mawlana's this way of behavior in one of his discourses as follows:

The Holy Prophet (pbuh) said, "Let me give you an art of magic which is halal for you so that you can make free people your slaves without paying any money." His companions said, "O the Messenger of Allah, tell us." He said, "It is good behavior and sweet talk" (Maqalat, I, 321).

Modesty is a trait that Mawlana inherited from sheikhs. According to the account of Shams Tabrizi:

Yes, I do not exactly remember which day it was; I was saying something. Mawlana should have been angry with me due to those words. That is

because; the proper act that suited the friendship between us was to say nothing. Mawlana would show modesty and say no. Mawlana would response saying, 'I do what is necessarily or must be done.' That modesty is a tradition inherited from sheiks. This is something that they would do; this is a virtue that suits them. It will prevail forever and ever with Allah. (Maqalat, I, 252).

While Shams Tabrizi tells about efforts shown by Sultan Walad to bring him back to Konya from Damascus, he mentions Mawlana:

I understood from these words of the young man that Mawlana taught him those excuses. Mawlana taught him those words and that modesty. Those words, that elegance and those graceful responses must be learned from Mawlana because he showed me an extraordinary interest on this issue. (Maqalat, I, 201).

One of the basic characteristics of Mawlana is that he has a clear, comprehensible and convincing manner of narration. In the words of Shams, this aspect of Mawlana is also mentioned:

I swear in the name of Holy Allah that Mawlana can convey my words to people better than I do if he wants to do so. He beautifies my words with better wits and meanings. However, he will not have conveyed my words in the true meaning. (Maqalat, I, 308).

Mawlana does not speak implicitly when it comes to Divine. This is because I dived very deep with him, I told him everything openly. How does this work? When Mawlana starts talking, they accept, apologize, bow their heads in a dervish manner and they leave. (Maqalat, I, 196).

The young and the old fall in love with the sweetness of Mawlana's words. Shams accounts as follows:

They like Mawlana also when he does not speak enthusiastically. However, they say he does not have (in such times) the joy for fluency. Nevertheless, once he starts talking more ardently, his real value is appreciated. Both the young and the old fall in love with the sweetness of his words. They like him. (Maqalat, I, 182).

The following statements include the same assessment:

However, Mawlana's striking words that require interpretation suit every subject. (Maqalat, I, 290).

Mawlana is quick-witted by nature. He outtalks his addressee. (Maqalat, I, 180)

Mawlana, who met Shams Tabrizi that is probably in his sixties in Konya while he was 37, set forth his affection towards him in all his works. Thus, this issue does not require a further explanation. Every quotation listed here constitutes a proof for the interest and affection of Shams towards Mawlana. The following quotations clearly point out this closeness:

Mawlana kissed me on the forehead. I am me, but now I have become you. Don't you see that way? Consider this unity a concord. Let's go. (Maqalat, I, 256).

When someone claims that he really loves another person, proof is requested from him. That proof is to give away possessions, to make charity. Just as Mawlana claimed that he loved me, showed his beneficence for a thousand times when I came and protected me. I regard all this as the blessing of Allah. (Maqalat, I, 262).

For Shams, being with Mawlana is a holy blessing, a pleasant condition, too:

If Mawlana's wish is such, how fortunate I am that when I turned away from that wish. Allah turned me towards that direction again. (Maqalat, I, 263).

It is more pleasant for me to stay with you. If I go to Tabriz, they give me commodities, property, position and power to rule. However, staying with you gives me more pleasure than having those. If those who promise me property and position do not listen to my words and cannot understand me, how can I like this? (Maqalat, I, 264)

The following words of Shams Tabrizi show both his affection towards Mawlana and his distant attitude towards people and his latest adventure:

I love many elderly people from the inside. I have affection towards them, but I do not express this affection. I explained this once or twice: I gained an experience from life struggle. There is an affection that never fades, but nobody

knows and appreciates the value of this friendship. However, the affection that I explained to Mawlana increased, not decreased. I cannot say the right thing. They threw me out when I started telling what was right. If I had showed an absolute righteousness, they would have expelled me from all cities at a stroke and showed me the door. (Maqalat, I, 84).

In “Maqalat-e Shams-e Tabrizi”, Mawlana’s name is repeatedly mentioned with various occasions apart from the examples above.⁴ In this work, there are many statements and stories that we can be shown as witnesses for the agreement in ideas and preferences between Shams and Mawlana. Only several of these from the first pages are as follows: Arrow-treasure story (*Discourses “Maqalât”, I, page 41; Masnavi, Notebook: VI, page: 132 and continued*);⁵ There is the one who makes you whirl (*Discourses, I, 46, II, 152; Masnavi, I, 83, 167 expression in the title, II, 367, VI, 261-263*); Ibrahim Ethem (*Discourses, I, 49-50; Masnavi, IV, 306, 312 and continued*); Mahmut, Ayaz and the pearl, (*Discourses, I, 52-53, 58; Masnavi, V, 230 and continued*); Caliph and Leyla (*Discourses, I, 70; Mesnevî, I, 61*); Camel and mule (*Discourses, I, 74; 130; Masnavi, III, 106-107*).

It will be more meaningful to convey the last example, which we will give here, from Maqalat and Masnavi:

A man said to a barber, “Pick the white hairs from my moustache.” Barber saw that there were more white hairs than black hairs in the moustache of the man. He cut the man’s beard with scissors and laid the hairs in man’s hand. Then, he said, “Pick the white hairs yourself! Because, I have work to do.”

Catch the essence! What are the things that you choose for clothing, food and protection from the enemy? How can you say, “They despise me. That man seems distant to me”? Don’t think of the branch or the knob; weep for the essence and the root. Feel sadness by thinking of the essence! Whimper and wail so that you can see that branch and knob sprout and bloom at your feet. (Maqalat, I, 141–142).

4 As an example, in the first pages: Şems-i Tebrîzî, Maqalat “Makalât”, I, 34, 36, 39, 44, 46, 47, 54, 65, 80, 81, 84, 90, 95, 98, 99....

5 Mevlânâ, Mesnevî, I-III, Trans. Adnan Karaismailoğlu, Ankara, 2007 (Akçağ Yay.)

Mawlana writes the same view in the lines below:

A man whose hair was half-gray came to a barber.

He said, "O gallant man! Pluck out the white hair from my beard for I have selected a young bride"

The barber cut off his beard and laid it before him saying, "Part them yourself, I have work to do".

This was the question and that was the answer; these people do not care much about religion..

Mawlana explains the subject with a further example:

One man hit Zaid and Zaid attacked him in return.

The striker said, "Let me first ask you a question, give me the answer and then decide if you will hit me.

I hit your head and you heard the sound of the slap. Now, I ask you a question with good intentions.,

Did this sound come from my hand or from your head, O the pride of the King?"

Zaid replied, "I have too much pain to ponder upon this problem.

You, are free from troubles so you think this out and find an answer; such thoughts do not occur to a man in pain. Behave yourself! (Masnavi, III, 86-87)"

Thus, both scholars used the same examples and opinions in explaining what it is like to have troubles and advice to seek the essence. In his discourses, Shams also used quotations from Mawlana with forewords like "Mawlana said" and "Mawlana told".⁶

Mawlana's father Baha'uddin Walad, his mentor Muhaqqiq al-Tirmidhi, Shams Tabrizi as seen from the examples above, and Sultan Walad in addition to those, are in a great closeness and harmony with each other in their expressions and opinions put forward in their works. Their harmony and closeness span through a period of 150 years. It is impossible to think that these two would have personalities far from this common attitude and tradition. However, this fact should not keep us away from studying them separately or even trying to find their differences.

⁶ As an example, see: Şems-i Tebrizî, Maqalat "Makalât), I, 66, 157, 177, 187, 220, 222, 229, 245, 286, 290, 315...